

Van de voet van de Eifel tot het Mergelland

De hoofdas van het GrensRouten-netwerk combineert natuurlijke contrasten met de historische veelzijdigheid van de regio.

Raeren, Itertal, Lichtenbusch, Köpfchen, Drielandenpunt, Vaals, Schneeberg, Orsbach: dat zijn de hoofdpunten die de hoofdas van het GrensRouten-netwerk aandoet. Deze wandelroute voert langs veel van de natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische bezienswaardigheden die het grensgebied zo aantrekkelijk maken. De route loopt door prachtige beekdalen en weidelandschappen, over heuvelruggen en door allerlei verschillende bosgebieden.

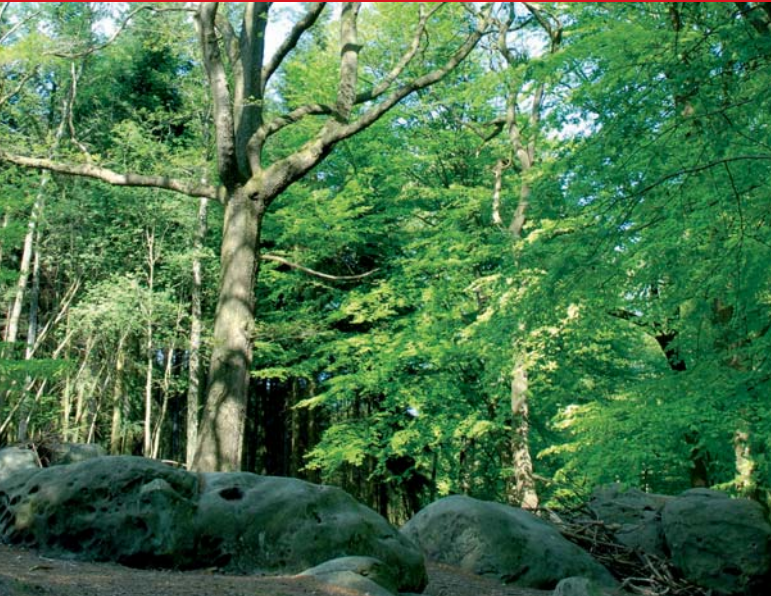
▶ **Raeren:** Van de vijftiende tot de achttiende eeuw was Raeren een van de bekendste productiecentra van steengoed in het Rijnland. Het pottenbakkerijmuseum in de historische burcht presenteert Rijnlands en Raerener steengoed (Europees cultureel erfgoed sinds 2007) uit vervlogen eeuwen, Romeinse keramiek, werktuigen en moderne keramiek uit de Euregio Maas-Rijn. + p. 17 Pottenbakkerijmuseum Raeren

▶ **Itertal & Burg Brandenburg:** Het brongebied van de Iter bevindt zich in Raeren. De wandelroute volgt de beek door weiden en velden naar het oosten over de grens naar Duitsland. Vanaf Sief verlaat de grensroute het dal van de Iter en gaat hij richting het noorden naar de Brandenburger Burg, een gerestaureerd landhuis uit de middeleeuwen met daaraan grenzend de kerk van een vrouwenklooster. De Iter stroomt verder naar het oosten; men kan deze beek vanaf hier via Eisenhütte tot Kornelimünster volgen.

+ p. 93 Wandeltip "Itertalroute"

▶ **Geul:** Deze kleine rivier ontspringt in drie bronnen in België vlakbij de Duits-Belgische grens. De mooiste bron is het bronmeer in het bos ten noorden van de Hebscheider Heide, ca. 300 meter van de route af. + p. 36 Route 3

+ p. 88 Wandeltip "Via Gulia"

► **Cyclopienstenen:** Direct aan de Duits-Belgische grens, vlakbij de voormalige grensovergang Köpfchen, steken in het bos enorme zwerfkeien uit de grond. Dit zijn de getuigen van een door het water bepaald verleden. Meer dan 100 miljoen jaar geleden rukte de Krijtzee vanuit het huidige Nederland steeds verder op en liet daarbij afzettingen achter, waaronder de zogenaamde Akense Zanden. Het losse zand kleefde op een aantal plekken tot grote zandbanken samen, die na verloop van tijd in afzonderlijke blokken uiteenvielen. Deze blokken werden door het voortdurende rollen afgerond en kwamen na verloop van miljoenen jaren door verwerking en erosie weer aan het oppervlak.

► **Grensbeuken & Landgraben:** Oog in oog met de cyclopien staan prachtige exemplaren van knot- of harpbeuken in de aarden wal van de Akense Landgraben. Ter vervanging van stervende grensbeuken is hier weer een drie rijen brede beukenhaag geplant. + p. 18 Rijk van Aken + p. 50 Landgraben + Wandeltip S. 95 Rondwandelingen Oost-België, Cyclopienstenen (12 km)

▶ **Köpfchen** is de voormalige grensovergang op de Eupener Straße tussen Aken (D) en Raeren (B). Het bedrijvige goederenvervoer leidde rond 1950 aan de Belgische kant tot de bouw van een douanehuisje midden op de weg. Toen dit na het opengaan van de grenzen in 1995 (Schengenakkoord) niet meer gebruikt werd, dreigde het in verval te raken. Pas met de oprichting van de Duits-Belgische vereniging “Kunst und Kultur im Köpfchen” (KuKuK) in 2000 werd het behoud van het Belgische douanegebouw veilig gesteld. Sindsdien vinden hier allerlei goed bezochte culturele evenementen plaats. Voor 2009 is een restauratie gepland om het gebouw op te waarderen. + p. 80 Grensovergang Köpfchen

▶ **Westwall:** De Westwall is een overblijfsel van de nationaalsocialistische oorlogspolitiek en is in de regio Aken nog op veel plekken in het landschap te herkennen, zo ook ten zuiden van de Rotsiefweg, ten westen van Köpfchen. Tussen 1936 en 1938 werden meer dan 14.000 bunkers, tunnels en een 76 kilometer lange lijn van drakentanden of “Höckers” aangelegd om tanks tegen te houden. De drakentanden, ook wel “Hitler-asperges” genoemd, zijn momenteel deels beschermde monumenten en zijn een toevluchtsoord voor allerlei zeldzame planten en dieren geworden.

+ p. 58 Westwall

► **Landgraben:** Verderop gaat route 1 weer even de grens over en kruist daarbij de Landgraben rond Aken die hier een mooi plaatje vormt door de combinatie van de nog bestaande aarden wal, een adelaarssteen en grensbeuken. Iets later, vlak na de hut Schmalzloch, zijn weer enorme grensbeuken te zien naast de route. Volg de aftakking naar Grüntal/Kelmis een paar meter tot bij de imposante beuken. Omdat deze al zo'n honderd jaar niet meer bijgehouden zijn, zijn er vanuit het punt waar ze vroeger geknot werden nieuwe stammen gegroeid. Een thematisch bord geeft uitleg over dit proces. Via Entenpfuhl en Preuswald, voorbij de televisietoren van Müllekenkes, bereikt u dan weer een mooi gedeelte van de oude Landgraben rond Aken. + p. 18 Rijk van Aken
+ p. 50 Landgraben

► **„RAF-Grenze“:** Rond 1975 werden kleine doorgangen aan de grens, ook daar waar in het verleden slagbomen aan de Landgraben hebben gestaan, hermetisch met ijzeren palen afgesloten om het de terroristen van de “Rote-Armee-Fraktion” onmogelijk te maken de grens met auto's over te steken. Met name bij het Drielandenpunt zijn nog tal van deze palen op de Landgraben te vinden.

► **Königswald:** In 1611 werd een deel van het bosgebied onder direct toezicht van de hertogen van Bourgondië gesteld en met een groot aantal grensstenen gemarkeerd.
+ p. 31 Burgundersteine

▶ **Smokkel:** Na de Tweede Wereldoorlog bloeide de smokkel in de bossen rond Aken. Om een betere levenssituatie te realiseren, werden goederen illegaal over de Belgische en Nederlandse grens vervoerd. Als patrouillerende douanebeambten opdoken, werden de varens, met name de hoge adelaarsvarens, in het kreupelhout gebruikt als verbergplaats voor de smokkelwaar en voor de smokkelaars zelf. Varens worden in deze streek daarom ook vandaag de dag nog wel als “Schmugglerkraut” aangeduid. + Station 6 op het natuurbelevingspad + p. 42 Smokkel

▶ **Drielandenpunt:** Omdat de grenzen van drie landen hier bij elkaar komen, is deze plek een toeristische attractie die jaarlijks door 800.000 bezoekers wordt aangedaan. Het Drielandenpunt, met zijn 322,5 meter boven zeeniveau het hoogste punt van Nederland, staat ook voor de historisch gegroeide gemeenschappelijke kenmerken en relaties tussen de bewoners van de Drielandenregio. + p. 20 Drielandenpunt.

▶ **Natuurbelevingspad & Drielandenbos:** Route 1 overlapt op zijn weg langs de grens bij het Drielandenpunt het natuurbelevingspad en begeleidt dit ongeveer een kilometer lang. Zo kunt u ook op vier van de in totaal twaalf stations “natuur en landschap met al uw zintuigen beleven” - het motto van het natuurbelevingspad! + p. 82 Natuurbelevingspad

Ter hoogte van de Wilhelminatoren staat midden op de route nog een adelaarssteen. De panoramische route langs de rand van het bos biedt imposante uitzichten op het bekken van Aken.

▶ **Kleng Wach:** Dit voormalige douanehuisje werd tussen 1880 en 1900 gebouwd. Het fungeerde tot 1972 als grensovergang en douanepost voor voetgangers, maar was tijdens de oorlogen meestal gesloten. Nu herbergt dit grenshuisje het kleinste en hoogst gelegen museum van Nederland, dat vooral aan de geschiedenis van het smokkelen gewijd is. Aan de westkant bevindt zich een adelaarssteen van blauwe hardsteen. + p. 18 Landgraben

▶ **Historisch Vaals:** Het is de moeite waard om een omweg van 30 minuten te maken om langs de barokke huizen aan het Von Clermontplein te lopen. + p. 66 Historisch Vaals

▶ **Anti-tankmuur & kapel op de Schneeberg:** Aan de zuidkant van de Schneeberg ligt een 350 m lange anti-tankmuur die deel uitmaakte van de Westwall en een aanvulling vormde op de Höckerlinie. De kunstenaar Gorin heeft deze muur van een brede witte band voorzien “om de oorlogsmuur te normaliseren”. + p. 58 Westwall

Daartegenover ligt de toegangsweg naar de kapel op de Schneeberg, die door de hier woonachtige boer Wilhelm Maßen tussen 1945 en 1960 met behulp van de kunstenaar Hodiamont werd gebouwd. Tijdens de oorlog in 1944 vielen hier veel bommen en Wilhelm Maßen beloofde destijds een kapel te bouwen als de lokale bevolking gespaard bleef.

▶ **Schneeberg & Vaalser Heuvelland:** Ten westen van de stad Aken, tussen Laurensberg en Vaals, wordt het landschap bepaald door mergelheuvelds. De hellingen, de mergelbodem en de lokale vegetatie zijn een ecologische bijzonderheid van de regio. Hier ontwikkelen zich o.a. grassoorten die op arme, droge gronden goed gedijen. De Schneeberg dankt zijn naam aan de witte mergel. De beboste hoogte is grotendeels als beschermd natuurgebied aangewezen, evenals de smalle strook struikgewas langs de weg naar Orsbach. Hier heeft men een panoramisch uitzicht over het dal tot aan Vijlen.

▶ **Orsbacher Burg:** In de historische dorpskern, direct naast de kerk, valt een groot bouwwerk van natuursteen op: de Orsbacher Burg die tegen het einde van de veertiende eeuw gebouwd werd. + p. 69 Orsbacher Burg

▶ **Windpark Vetschau:** Sinds de aanleg van dit windpark in 2001 domineren statige windmolens het landschap ten noordoosten van Orsbach. + p. 71 Windpark Vetschau

Route-infos

▶ **Lengte:** 29,5 kilometer

▶ **Duur:** 7 1/4 uur

▶ **Startpunten:**

▶ **Raeren, Burgstraße**

Bus (D): 14, halte "Driesch"

Bus (B): 722, halte "Kühlenstraße"

▶ **Lichtenbusch, Raerener Straße**

Bus (D): 11, halte "Lichtenbusch"

Bus (B): 722, halte "Lichtenbusch Grenze"

▶ **Köpfchen, Eupener Straße**

Bus (D): 14, halte "Augustinerweg"

Bus (B): 722, halte "Köpfchen"

▶ **Preuswald, Unterer Backertsweg/ Lütticher Straße**

Bus (D): 2, 24, halte "Preuswald"

Bus (B): 24, halte "Preuswald"

▶ **Drielandenpunt, Viergrenzenweg**

Bus (NL): 49 halte "Drielandenpunt"

▶ **Vaals, Maastrichterlaan**

Bus (D): 25, 33, halte "Vaals Busstation"

Bus (NL): 43, 49, 50, 54, 61, halte "Vaals Busstation"

▶ **Orsbach, Düserhofstraße**

Bus (D): 37, halte "Orsbach Schule"

Wandelcafés

Raeren, Lichtenbusch, grensovergang Köpfchen, Aken, Drielandenpunt, Vaals